

Meeproovidest tehtud õietolmuanalüüside tulemusi 2008.a.

Uuringu PR-4-3.1-6 aruanne-kokkuvõte

Uuringu täitja: Tallinna Ülikooli Ökoloogia Instituut

Uurimistöö käigus analüüsiti Eesti Mesinike Liidu tellimusel 30 erinevat meeproovi.

Mees leiduvate õietolmuterade botaanilise päritolu kindlakstegemine põhineb tolmuterade mikroskoopilisel määramisel ning lugemisel. Õietolmu kvalitatiivseks ja kvantitatiivseks analüüsiks kasutati firma Olympus BX 41 mikroskoopi. Töötati 400x suurendusega. Antud töös kasutati õietolmuterade määramisel P. D. Moore ja J. A. Webb (1978) ning M. Reille (1992, 1995) koostatud määrajaid, TLÜ Ökoloogia Instituudis olevaid õietolmuterade püsipreparaate.

Mõnede liikide tolmuterad on oma omadustelt unikaalsed ning nende eristamine teistest pole keeruline, kuid siiski pole paljudes proovides taimi määratud liigini, vaid perekonna või sugukonnani. Nii on näiteks enamuse roos-, sarik- ja ristõielised määratud vaid sugukonnani, kuna liikidevaheline õietolmutera sarnasus on paljude taimede puhul väga suur. Seetõttu on kasutusele võetud liikide grupeerimine, mille korral nimetatakse neid tüüpideks.

Keskmiselt sisaldas üks proov 12 erinevat taimetaksonit, varieeruvus oli 2 - 22 taksonit proovis (proovis 89-2008 leiti vaid kaks tolmutera (määnd ning ristik)). Liigirikkaimad olid proovid 71-2008 ja 78-2008 22 erineva taksoniga. Kokku esines 30 meeproovis 50 erinevat tüüpi tolmuteri (nimekirjad lisades).

Suurel hulgal (üle 30%) paju (*Salix* spp.) õietolmuteri sisaldasid meeproovid 66-2008, 74-2008, 86-2008.

Ristõieliste *Brassicaceae* spp. (*Brassica napus* ja/või *Sinapis* tüüp) sisaldus ületas 30% piiri proovides 61-2008, 62-2008, 63-2008, 65-2008, 67-2008, 69-2008, 72-2008, 75-2008, 79-84-2008. Eelpool nimetatud proovidest olid vaid üksikud, kus mõne teise õietolmu rühma osakaal ületas 20%. Enamasti oli teiseks domineerivaks rühmaks roosõielised või/ja paju.

Liblikõielised (*Trifolium* spp, *Lotus* spp ja *Melilotus* spp.) esinesid rohkesti proovides 64-2008, 68-2008, 85-2008 ja 87-2008.

Aastaid tagasi analüüsitud meeproovid sisaldasid rohkesti kanarbiku (*Calluna* spp) tolmuteri, kuid viimastes analüüsitulemustes pole täheldatud, et kanarbiku osakaal ületaks ühes proovis 5% piiri. Käesolevas lepingus analüüsitud proovide hulgas oli üle pika aja kaks proovi, kus kanarbikku oli rohkem kui 5% (85-2008 ja 87-2008).

Palju lumeroosi tüüpi (*Helleborus* tüüp) tolmuteri leidis proovides 62-2008 ja 75-2008.

Esines ka õietolmu, mida ei suudetud määrata, kuid nende osakaal oli kaduvväike ning ei oma mee botaanilise päritolu väljaselgitamisel olulist rolli.

Teades palju lisati proovi märkspooride tabletti ning mitu grammi oli mett, arvatati õietolmuterade kogus 1 g mees.

Lähtudes tolmuterade kontsentratsioonist mees jagunesid analüüsitud meed nelja rühma (vastavad rühmad on koostatud nii kirjanduse andmete kui ka varem analüüsitud proovide põhjal). Tavaliselt on grammis mees 2000 kuni 8000 õietolmutera. Arvesse võttes kõiki meeproove, siis siin oli keskmine näitaja üle 29 000 tolmutera grammis mees. Kuid küllap oli proovi nr 78-2008 lisatud tolmuteri, kuna selle proovi õietolmu kontsentratsioon ületas 75000.

Äärmisel vähe oli õietolmu proovides 89-2008 ning 90-2008, millest esimeses leiti vaid kaks tolmutera ning teises 22 (keskmiselt on see arv 150 tükki proovis).

Üksikute teradena leitud erinevates proovides järgmisi taimeliike:

Ladinakeelne nimetus	Eestikeelne nimetus
<i>Alchemilla</i> tüüp	Kortsleht
<i>Anemone</i> spp.	Ülane
<i>Carpinus</i> spp.	Valgepöök
<i>Chenopodiaceae</i> spp.	Maltsalised
<i>Corylus</i> spp.	Sarapuu
<i>Daphne</i> spp.	Näsiiniin
<i>Epilobium angustifolium</i>	Ahtalehine põdrakanep
<i>Liliaceae</i> spp.	Liilialised
<i>Linum</i> spp.	Lina
<i>Lythrum</i> spp.	Kukesaba
<i>Medicago</i> spp.	Lutsern
<i>Mentha</i> spp.	Münt
<i>Myriophyllum</i> tüüp	Vesikuusk
<i>Picea</i> spp.	Kuusk
<i>Pinus</i> spp.	Mänd
<i>Quercus</i> spp.	Tamm
<i>Rosa</i> spp.	Kibuvits
<i>Sedum</i> spp.	Kukehari
<i>Tilia</i> spp.	Pärn
<i>Vicia</i> spp.	Hiirehernes
<i>Viola</i> spp.	Kannike
<i>Vitis</i> tüüp	Viinapuu

500-1500 tolmutera grammis mees – proovid 62-2008, 65-2008, 68-2008, 75-2008, 86-2008.

1500-5000 tolmutera grammis mees – proovid 72-2008, 80-2008, 71-2008, 77-2008, 82-2008, 67-2008, 88-2008, 74-2008, 64-2008, 84-2008, 76-2008, 81-2008, 61-2008, 79-2008, 83-2008.

5000-10000 tolmutera grammis mees – proovid 69-2008, 73-2008, 70-2008, 63-2008, 66-2008.

10000 – rohkem tolmutera grammis mees – proov 78-2008, 85-2008, 87-2006.

Proovid analüüsis Liisa Puusepp, Ökoloogia Instituudi teadur.